

Nr 11.

Av herr **Persson m. fl.**, om utredning av frågan, huru landsbygden skall kunna göras delaktig av de sociala och kulturella förmåner, som städerna bereda sina inbyggare.

Vårt nu tillämpade dyrortsgrupperingssystem utsattes för en allt hårdare kritik, och från många håll kräves dess fullständiga slopande. Det är i synnerhet bland tjänstemän och anställda på s. k. billigare orter samt inom praktiskt taget hela landsbygdsbefolkningen dylika stämningar göra sig gällande. Säkert är också att kritiken mot detta system är berättigad; dyrortsgrupperingen ger upphov till mycket svåra sociala och ekonomiska olägenheter. Den befordrar en inflyttning till de större städerna och till samhällen, som ligga högt uppe på dyrortsskalan, medan landsbygden och de små samhällena avfolkas.

Emellertid torde dyrortsgrupperingen ingalunda ensam bära skulden till denna för landet ogynnsamma befolkningsutveckling. Folk drages till städerna inte bara därför att där bjudas högre löner eller bättre förtjänstmöjligheter, utan även därför, att livet där är lättare och bekvämare i olika hänseenden. Städerna erbjuda möjligheter för undervisning och utbildning, för utövande av sport och idrott, för hälsovård och sjukvård, för deltagande i föreningsliv, för nöjen och förströelser m. m., som landsbygden saknar. Det torde vara säkert, att dessa här relaterade omständigheter äro en lika viktig faktor i problemet om landsbygdens avfolkning som de dyrortsgraderade lönerna, pensionerna och skatteavdragen, även om de senares betydelse långt ifrån får underskattas.

Frågan om antingen ett slopande eller en reformering av dyrortsgrupperingssystemet står på dagordningen. Det skulle enligt vår mening vara önskvärt att i samband med diskussionen av detta stora problemkomplex även den här ovan antydda sidan av motsatsförhållandet mellan landsbygd och stad toges upp till behandling. Det måste ur flera synpunkter anses vara ett intresse av första rang, att koncentrationen av befolkningen till städerna, framförallt till de större, upphör och förbytes i sin motsats. En lycklig lösning av befolkningsfrågan kräver att speciellt strömmen av unga kvinnor till städerna forstast möjligt upphör. Det finns kvinnounderskott på landsbygden men i Stockholm t. ex. ett oerhört kvinnoöverskott. Det torde för närvarande uppgå till icke mindre än 60,000, en nästan fantastisk siffra, om man betänker att Stockholms hela folkmängd uppgår till omkring 600,000. Äktenskapsmarknaden i vårt land blir genom denna olämpliga fördelning av könsproportionen mellan

landsbygd och stad fullständigt snedvriden. Även i andra avseenden är den till skada. Behovet av kvinnlig arbetskraft på landsbygden är skriande stort, och kan man inte råda bot mot detta onda, måste man se relativt pessimistiskt på det svenska jordbrukets framtid.

Men det är inte bara kvinnlig arbetskraft, som saknas på landsbygden. Det finns inte heller något överflöd på manlig arbetskraft där. Tvärtom är den i knappaste laget, även om bristen ej är så påtaglig som beträffande den kvinnliga. Även den manliga ungdomen drages till städerna, lockad av de större penninginkomster och det kroppsligt mindre ansträngande arbete, som där stå till buds. Det är visserligen intet landsbygdsintresse att hålla kvar en större folkmängd vid jordbruket än som därav kan finna en tillfredsställande bärning, men vi tro, att denna gräns redan nåtts, och skulle den inte ha nåtts, kommer den mycket snart att göra detta, om inflyttningen till städerna får fortsätta i samma takt som hittills. Att inte ens den nu rådande kristiden förmått vända strömmen i annan riktning framgår av de vid årsskiftet publicerade befolkningssiffrorna för städerna.

Ifråga om tjänstemän och anställda torde även de sociala och kulturella förmåner de större städerna erbjuda vara en väsentligt bidragande orsak till deras strävan att erhålla anställning därstädes. Speciellt framträder denna strävan hos tjänstemannafamiljer med barn i skolåldern. Det finns många exempel på att dylika tjänstemän accepterat en anställning i en läroverksstad mot lägre lön än den de tidigare haft, därför att kostnaderna för barnens undervisning därigenom bli mindre. De bästa och dugligaste tjänstemännen söka givetvis helst anställning på sådana platser, där sociala och kulturella förmåner stå till buds, och detta i förening med de högre löner och större bevillningsfria skatteavdrag, som enligt dyrortsgrupperingssystemet erhållas på dessa orter, gör att ämbeten och tjänster i städerna locka de bäst meriterade sökandena.

För såväl den statliga och kommunala förvaltningen som enskild näringsverksamhet är detta till avgjord nackdel. Landsbygden och jordbruket, som dock utgöra grunden för hela vårt näringsliv och därmed även för samhällslivet i dess helhet, bli eftersatta och kunna ej hålla jämna steg med städerna i den allmänna ekonomiska och kulturella utvecklingen.

Om landsbygdens folk skall kunna prestera sina bästa möjliga insatser i samhällsarbetet och känna den trivsel i folkhemmet, som är nödvändig, måste det bli delaktigt av de sociala och kulturella förmåner, som städerna kunna skänka sina inbyggare. Vi måste få bättre och billigare hälsovård och sjukvård på landsbygden, bättre och mera välordnade kommunikationer än dem som nu finnas, landsbygdens elektrifiering måste utvidgas och förbilligas, bättre utbildningsmöjligheter för landsbygdens barn och ungdom — både yrkesutbildning och allmänt medborgerlig bildning — måste ordnas, problemet att ordna fritidssysselsättningen på lämpligaste sätt måste lösas, bättre och kvalitativt högre stående nöjen och förströelser måste beredas landsbygdens

folk o. s. v. Listan över önskvärda reformer kunde göras längre, men det må räcka med dessa antydningar.

Vi inse mycket väl, att dessa här berörda frågor äro av en mycket betydande storleksordning och djupt ingripa på olika områden av samhällets liv. Ej heller kunna de lättvindigt lösas, allraminst under nu rådande kris med ansträngt statsfinansiellt läge. De äro dock av så stor och genomgripande betydelse för hela vårt samhälle, att en utredning av de lämpligaste vägarna för att härvidlag åstadkomma största möjliga likställighet mellan städer och landsbygd är försvarlig även i nu rådande läge.

Med anledning av vad vi sålunda anfört vilja vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära utredning av frågan, hur landsbygden skall kunna göras delaktig av de sociala och kulturella förmåner, som städerna, och alldeles särskilt de större, bereda sina inbyggare.

Stockholm den 16 januari 1942.

Ivar Persson.

Gust. Elofsson
i Vä.

Verner Andersson.

Allan Holstenson.

John Gustavson
i Guntorp.

Erik von Heland.
